

**İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA GİRİŞİMCİLİK ÖĞRETİMİ
(HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖRNEĞİ)****Levent ERASLAN*****ÖZET**

Girişimcilik, bilgi toplumunun önemli bireysel özelliklerinden biridir. Girişimcilik; yaşadığımız çevrenin yarattığı fırsatları sezme, o sezgilerden düşler üretme, düşleri projelere dönüştürme, projeleri yasama taşıma ve zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır. Girişimci birey hem davranış hem de nitelikler bağlamında bazı farklılıklara sahiptir. Bu özellikler yaratıcı düşünme, liderlik, eleştirel bakış açısı, fırsatları görebilme, yenilikleri takip etme, risk alabilme, bağımsızlık, sorunları hızlı bir şekilde çözebilme ve çalışkanlık olarak sıralanabilir. Bireylerde bu girişimcilik becerilerinin geliştirilmesinde okul yaşantıları etkili olabilmektedir. Özellikle yaşamsal becerilerin kazandırıldığı Hayat Bilgisi dersi bu anlamda stratejik bir önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada; ilköğretimin ilk üç sınıfında okutulan ve 2005 yılında yeniden yapılandırılan Hayat Bilgisi dersi öğretim programındaki girişimcilik öğretimi, kazanımlar ve etkinlikler bağlamında tartışılacak ve çeşitli öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Öğretimi, Hayat Bilgisi Dersi, Öğretim Programı

**ENTREPRENEURSHIP TEACHING at PRIMARY EDUCATION CURRICULUM
(SAMPLE of LIFE SCIENCE LESSON)****ABSTRACT**

Entrepreneurship is one of the important individual characteristics of the information society. Entrepreneurship means to have skills of perception of opportunities created by the environment we live, producing dreams from these perceptions, transforming dreams to the projects, carrying projects to the life, facilitation of human life by producing wealth. Entrepreneur person has some differences in the context of both behaviors and qualifications. These properties can be arranged like creative independence, leadership, critical point of view, seeing the opportunities, following innovations, taking risks, independence, solving problems fast and diligence. School experiences can be effective improving entrepreneurs' skills of individuals. Especially, Life Science Lesson in which vital skills have been gained comes into strategic prominence.

In this study, entrepreneurship teaching at the Life Science Lesson program which was rebuilt in 2005 and given in at the first three years of primary education will be discussed and new suggestions will be presented in the context of gains and activities.

Key Words: Entrepreneurship, Entrepreneurship Education, Life Science Lesson, Curriculum

* Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, leraslan@yahoo.com

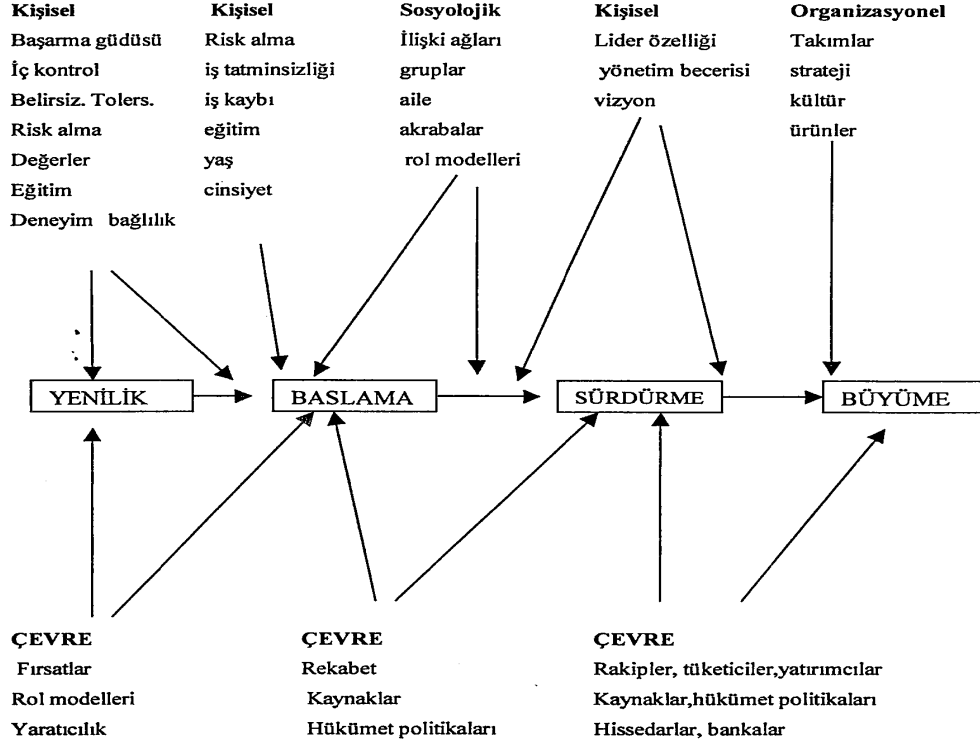
1.GİRİŞ

Girişimcilik ve girişimci kültür olguları son yıllarda üzerinde önemle durulan konuların başında gelmektedir. Girişimciliğin öneminin artması, iktisadi ve sosyal gelişme açısından hayati işlev görmesiyle yakından ilişkilidir. Giderek artan girişimci faaliyetler, durgun ekonomileri harekete geçirmede büyük rol oynamakta ve yeni iş alanlarının oluşturulmasına ve istihdam sorunlarının çözümüne katkı sağlamaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007:101).

Girişimcilik kültürü, toplumların özellikleri bağlamında bireylere aktarılabilen ve aynı zamanda bireylerde davranışsal olarak görülebilen bir yapıdadır. Örneğin Batı Avrupa’da Sanayi devrimi ile oluşan çoklu fırsatlar bireyleri birçok alanda yenilikleri uygulama ve oluşan boşluklardan getiri elde etmeye yöneltmiştir. Dönemin gelişmekte olan piyasası, özellikle teknik alanlarda ve pazarlama süreçlerinde farklılıklara prim vermiş ve girişimciliği desteklemiştir. Girişimcilik dönemselsel olarak farklı stratejiler üretebilme sürecidir. Sanayi toplumunun kendine özgü şartlarında oluşan girişimci yapı, bilgi toplumunda farklı bir özellik taşımaktadır. Üretim temelli endüstrinin doğurduğu girişimci yapısından, değişim yönelimlerini takip eden, düşünce üreten ve sonucunda talep boşlukları yakalayan, yeni talepler yaratan girişimci profiline dönüşmüştür. Özetle bilgi çağının temel girişimci felsefesi, **bilgilendirmeye** değil, **bilgi üretmeye** dayalıdır.

Girişimcilik kavramı etimolojik olarak incelendiğinde “entrepreneur” biçiminde Fransızca kelime “entreprendre” kökenli olduğu görülmektedir. Anlamı ise “bir şey yapmaktır”. Ortaçağda kelime, aktif olan ve iş yapan kişi anlamında kullanılmıştır. Ekonomik teoride ilk kez 1730’lu yıllarda Fransız Richard Cantillon tarafından yazılan bir eserde yer almıştır. İngiliz literatüründe kullanımı ise John Stuart Mill ile 19’uncu yüzyılda başlamıştır. 20’nci yüzyılda ise girişimcilik terimi sosyoloji, psikoloji, ekonomik teori ve ekonomik antropoloji çalışmalarında yer almıştır. Sanayi devrimi ile sistematik olarak gelişen girişimcilik; 20’nci yüzyılda ortaya çıkan teoriler bağlamında risk alan ve yenilik (inovasyon) yapan kişidir. Diğer bir deyişle, girişimci fırsatları gözleyen ve onları bulduğunda her türlü risk alarak gerçekleştirmeye çalışandır (Çetindamar, 2002: 33-35). Günümüzde girişimcilere yönelik en fazla kabul gören tanımlamalar; girişimcinin iktisadi bir faaliyeti gerçekleştirdiği ve bunu gerçekleştirirken aynı zamanda sosyal bir faydayı yarattığı iddiasına dayanmaktadır. Bir başka deyişle girişimci piyasa ekonomisinde üretim faktörlerini bir araya getirerek üretime dönüştüren ve üretimi organize eden kişidir. Girişimci özelliklere sahip kişiler bu iş için gerekli finansman kaynaklarını ve üretimin değerlendirileceği pazarları bulma sorumluluğunu üstlenerek güçlü bir iktisadi aktör rolünü oynar (Arslantaş, 2001: 17). Smilor ve Sexton’a göre (1996: 7) girişimci bireylerde üç temel özellik bulunmaktadır. Bunlar “vizyoner, olma, misyon sahibi olma ve hırslı olmaktır. Girişimcilerin başarısı risk üstlenmeleri cesaretleri, inanç ve tutkuyla yaptıkları işe bağlanmalarından kaynaklanır. Bu tartışmalar ışığında girişimci bireyler mevcut iş piyasasını ve ekonomiyi sistematik olarak analiz eden, izleyen ve olası ihtiyaç alanlarını belirleyip bunlara dönük alternatif oluşturan kişilerdir.

Girişimciler ilgilendikleri alanda üzerinde yoğunlaştıkları vizyonu geliştirmek için çaba harcarlar. Girişimcilik tanımlamalarında ortak özellikler; inisiyatif üstlenme, mevcut durumdan olanaklar yaratma, organizasyon ve koordinasyon becerisi, liderlik, başarısızlığı göze alma, olanla yetinmeme ve farklılıklara açık olma sayılabilir. Aşağıdaki şekilde girişimcilik sürecinin temel aşamaları ve bu aşamaları etkileyen faktörler gösterilmiştir.

Şekil 1. Girişimcilik Süreci

(Kaynak: Kuratko D. ve Hodgets R., 1998 (akt: Akşit, 2003: 8).

Şekil 1’de görüldüğü gibi her bir girişimcilik aşaması değişik faktörlerden etkilenmektedir. Buna göre yenilik aşamasında başarma güdüsü, iç kontrol risk alma değerler, eğitim ve deneyim gibi faktörler etkilidir. Girişimciliğin başlama sürecinde ise sosyolojik olarak ilişki ağları, gruplar, aile akraba ve rol modelleri önem kazanmaktadır. Girişimciliğin sürdürülmesinde ise vizyon, liderlik ve yöneticilik gibi beceriler önemli faktörlerdir. Büyüme sürecinde takımlar, strateji ve kültür önemlidir. Yenilik, başlama, sürdürme ve büyüme gibi girişimcilik süreci aşamaları çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Fırsatlar, rol modelleri, yaratıcılık, kaynaklar tüketiciler ve yatırımcılar gibi faktörler çevresel etmenler bağlamında değerlendirilmektedir.

2. Girişimci Bireylerin Temel Becerileri

Girişimcilik bireysel bazı özelliklerin bileşkesiyle oluşabileceği gibi eğitim ve çevresel bazı olanaklar çerçevesinde gelişebilir. Girişimcilik eğitim yoluyla geliştirilebilecek kişisel bir nitelik olarak bazı temel becerilerden meydana gelmektedir. Aşağıda girişimci bireylerin temel becerileri verilmiştir;

— Girişimci yeniliklere açık olmalı, ilginç fikir ve düşünceleri kazanç sağlanabilecek etkinlik alanlarına dönüştürmelidir.

Girişimci bireyler rutin ve bilinen yöntemleri kullanan değil farklı ve değişik süreçleri kullanan özelliktedir. Girişimci, mevcut durumlardan yeni fırsatlar yaratarak özgün, orijinal mal ve hizmet üretimi yapmalıdır. İçinde bulunan toplumun mevcut ya da olası ihtiyaçlarını giderici özellikte üretim sergilerler.

— **Girişimci farklı ve sıra dışı olmanın meydan okumalarına karşı oluşabilen ya da oluşabilecek riski cesaretle üstlenmeli ve risk yönetimi bilgi ve becerisine sahip olmalıdır.**

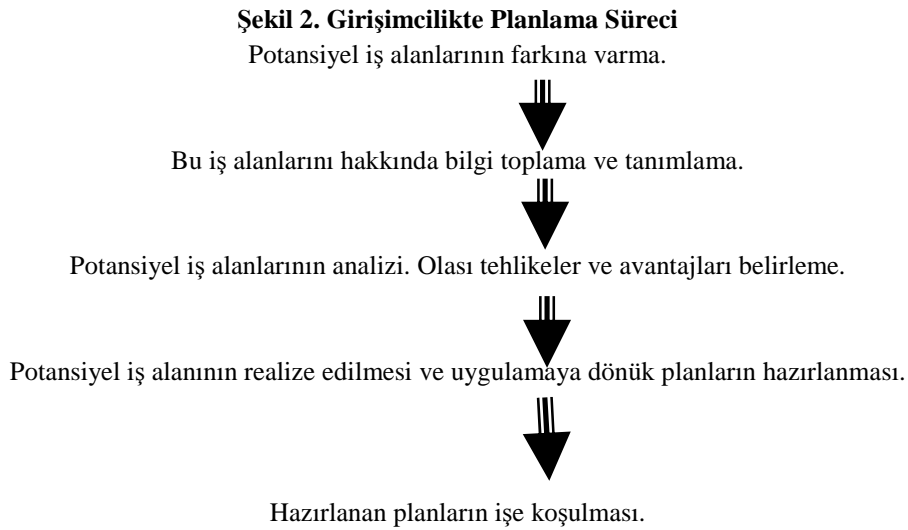
Girişimci bireyler diğer bireylerden tutum ve davranışlar bağlamında farklılık arz eden bir özelliğe sahiptir. Bu farklı olma hali değişimin meydan okumalarına karşı risk üstlenme özelliğinde kendini göstermektedir. Risk almayan ve tehlikelere karşı gerekli inisiyatifli geliştirmeyen kişiler mevcut durumun izleyeni olurlar. Oysa girişimci kişiler yaratıcılık bağlamında hesaplı risk düzeyini göze alma yeteneğinin sahiptirler. Girişimci bireyler bu özelliğinin gereğini sistematik olarak yerine getirirler.

— **Girişimci bireyler girişimcilik sürecini devam ettirmede ve yenilik geliştirmede liderdirler.**

Girişimci bireyler değişimi üretme, sürdürme ve yerleştirmede liderlik özelliklerine sahiptir. Liderlik bir sosyal girişimcilik süreci olarak kabul edildiğinden girişimci birey aynı zamanda bir liderdir. Buna göre girişimci, yetki ve sorumluluk alma, grubu yeniliğe inandırma ve bir girişim doğrultusunda yönlendirme, takım çalışmasına açık olma, esnek, enerjik, stratejik olma gibi liderlik özelliklerine sahip kişidir.

— **Girişimcilik bir proje yönetimidir. Planlı ve araştırmaya dayalıdır.**

Girişimci birey toplumun ilgisini çekecek ve talep yaratacak arzı sunmada bir proje sistematigi içerisinde çalışmalıdır. Projenin başarı ile gerçekleşmesini sağlayacak yönde gerekli kaynakları oluşturmak, bu kaynakları işe koşabilme ve bir değer yaratabilme becerilerine çabalarına girişimci bireyler sahip olmalıdır. Bu amaçla yukarıdaki gereklilikler planlı olma ve araştırmaya dayalı bir süreci gerekli kılmaktadır. Bu süreç şöyle tasarlanabilir;

Şekil 2’de çeşitli temel becerileri belirtilen girişimcilik özellikleri, bireylerin içsel güçleri ile oluşabileceği gibi aile, çevre ve eğitim gibi dışsal faktörler yolu ile geliştirilebilir. Bu araştırmada dışsal faktörlerden biri olan eğitim süreci içinde öğretim programlarında girişimcilik öğretimi Hayat Bilgisi Dersi özelinde ara disiplinler bağlamında incelenecektir.

3.Öğretim Programları ve Girişimcilik

Öğretim programı, eğitim programlarının içerisinde yer alan ve bir disiplinin, dersin hedefleri, içeriği, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme süreçlerini kapsayan bir kılavuzdur. Ertürk, öğretim programını; bireyde kalıcı iz bırakacak bir değişime yol açmak üzere belli ilkelere göre düzenlenmiş "öğrenme yaşantıları" olarak tanımlar (1995: 95-96). Varış’a göre ise de öğretim programı, eğitim programı içinde yer alan ve öğrenme öğretme süreçleri ile ilgili tüm etkinlikleri kapsar (1988: 19). Bu tanımlar bağlamında öğretim programları, bireylere istendik davranış kazandırmada kullanılan işlevsel yapılarıdır.

Öğretim programlarında yer alan kazanımların öğrencilerin girişimciliğini destekleyici olması öğrencilerde bu özelliğin gelişmesinde etkili olabilir. Öğretim programlarının geniş ve etkili yapısı ders kitaplarını, öğretmen davranışlarını, öğretim etkinliklerini de etkilemektedir. Bu etkileme alanlarından biri de öğrencilerin kişisel gelişimleridir. Çünkü kontrollü ortamlar olan sınıflarda öğretmenler öğretim programın gerektiği şekilde öğretim yapmaktadırlar. Buna göre öğrenciyi öğretim süreçlerinde aktif ve inisiyatif alan, yeni imkanları sezebilen öğrenci rolüne sokmada, öğrencilerde oluşacak davranış örüntülerinin düzenlenmesinde program süreci stratejik olarak önemli bir role sahiptir. Öğretim süreçlerinde girişimci, inisiyatif alan ve grubu amaçlar doğrultusunda yönlendirme pratiklerine sahip olan öğrenciler yetiştirme özelliklerine sahip öğretim programları girişimciliğin oluşumunu ve gelişimi destekleyebilir. Öğretim programlarına girişimciliği destekleyici kazanımlar konulabileceği gibi ders dışı etkinliklerle de bu süreç desteklenebilir. 2005 yılında uygulamaya konulan yeni öğretim programlarında dersler ile yaşam becerilerini ilişkilendiren ara disiplin kavramı buna örnektir. Yeni ilköğretim programlarında öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarına ve olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla oluşturulan ara disiplin kavramı, öğrenme öğretme sürecinde öğrencilere verilen ana dersler yanında derslerde işlenen tema ve parçalarla ilişkilendirilen ders dışı konuları kapsar. Bu bağlamda öğrencilerin çok yönlü yetişmeleri ve birçok disiplin ile ilgili bilgi ve beceri kazanmaları ara disiplinlerle mümkün olacaktır. Öğretmenlerin etkinliklerini düzenlerken dersin diğer derslerle ve ara disiplinlerle ilişkisine bakmaları ve etkinliklerini bu şekilde düzenlemeleri gerekmektedir. Bir başka deyişle ara disiplin derslerle yaşam arasında bağlantı kuran alanlardır. Öğrencilere temel bilgi, beceri ve davranış kazandıran dersler yanında, günlük yaşam becerilerini geliştirici, bireylerin yaşamlarında kullanmaları gereken özellikler ara disiplinler ile pekiştirilir.

Ara disiplin kazanımları yeni öğretim programlarında aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (MEB, 2009: 15):

İnsan Hakları ve Vatandaşlık

Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim

Girişimcilik

Sağlık Kültürü

Afet-Güvenli Yaşam

Kariyer Bilinci Geliştirme

Özel Eğitim

Girişimcilik aynı zamanda Hayat Bilgi dersinde öğrencilere kazandırılacak becerilerden biridir. Buna göre girişimcilik becerisi ile öğrencilere kazandırılmak istenen özellikler ise şöyledir (MEB, 2009: 19):

- Grubun henüz fark edilmeyen ortak ihtiyaçlarına duyarlı olma
- Risk alma
- Yeni fikirlere, bilgi ve becerilere açık olma
- Kendini olası eleştirilere ve başarısızlıklara açık tutma
- Kaybetmeyi göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterme ve bundan zevk alma

Hayat Bilgisi Dersi öğretim programı'nda girişimcilik ara disipliniyle öğrencilere toplumdaki ekonomik faaliyetlerin bir üyesi olarak günlük yaşamında bu faaliyetleri gerçekleştirebilmesi için gerekli bilgi ve becerileri kazandırılması amaçlanmıştır. Bununla birlikte meslekler hakkında bilgi verilerek çocukların her mesleğin önemli ve değerli olduğunu fark etmeleri hedeflenmiştir (Karabağ, Sezgin, 2009: 73-74).

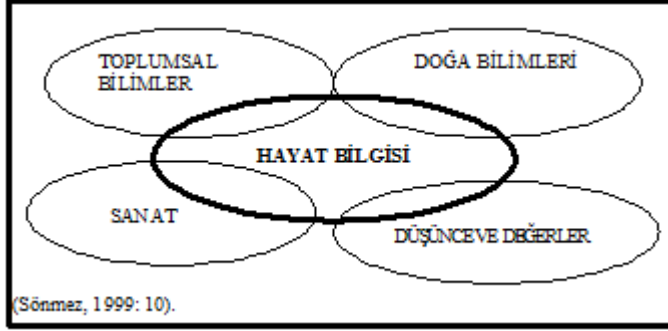
Hayat Bilgisi dersinin genel yapısı girişimcilik eğitime önem kazanmaktadır. Öğrencilerin yaşamsal temel bilgi ve becerileri kazandığı yaşamdaki varlık ve olaylarla bağlantıların kurulduğu bu ders özellikle öğrencilerin sosyal, kültürel ve kişisel yönden gelişmelerini sağlar. Böylece öğrencilerin yakın çevrelerini tanımaları ve öğrenmelerini sağlar. Aşağıda Hayat Bilgisi dersinin temel özellikleri ve öğretim programlarında girişimcilik özellikleri analiz edilmiştir.

4.Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarında Girişimcilik Öğretimi

Hayat bilgisi dersinin bu çok yönlü yapısı dersin kendi felsefesi içinde farklı ama bir bütün olarak oluşmasını sağlamıştır. Hayat bilgisi dersi öğrencilerde kendini ve çevresini tanıma, kendini geliştirerek çevresine uyum gösterme, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerin temellerinin atıldığı bir derstir (Çilenti, 1988: 28). Özellikle değişimin etkilerini çok etkin bir biçimde gösterdiği günümüzde Hayat Bilgisi dersi somut işlemler dönemindeki öğrencilere etkin yaşam becerileri kazandırmada önemli bir derstir. Okulların bireyleri yaşama hazırlayıcı boyutu çerçevesinde nitelikli bir yaşam için gerekli temel davranışların kazandırılması ve bireyin toplumsallaşmasında ve çevreye uyum sağlamasında bu ders önem arz etmektedir.

Hayat bilgisi, doğal ve toplumsal gerçekleri kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir. Bu dersin amaçları arasında çocuğun içinde yaşadığı doğal ve toplumsal çevrede oluşan olgu ve olayları bilmesi, anlaması, yorumlaması, ilke ve genellemeleri yeni olgularla kullanması amaçlanmıştır (Sönmez, 1999: 10). Şekil 3'te Hayat bilgisi dersinin etkileşim ve kesişim alanları şematik olarak gösterilmiştir.

Şekil 3. Hayat Bilgisi Dersinin Etkileşim Ve Kesişim Alanları

Şekil 3'te görüldüğü gibi Hayat Bilgisi, “öğretimde toplulaştırma” ilkesinden hareketle oluşturulmuş bir derstir. Genel olarak, doğa ve toplum bilimleri alanlarına ilişkin, çağın gerektirdiği en temel bilgi, beceri, tutum, düşünce ve değerlerin seçilip, örgütlenmesiyle “çocukları yaşama hazırlama ve yaşama bilinci oluşturma” işlevini üstlenmektedir. Bu amaca ulaşmada Hayat Bilgisi dersi ilk derstir. Bu nedenle ilköğretim yıllarında çocuklar için Hayat Bilgisi dersi, ilköğretimin ilk üç sınıfında, önemli ve merkez derslerden biri olarak görülmektedir. Erden'e (1993) göre Hayat Bilgisi, ilköğretimin ilk üç sınıfında okutulan, çocukların iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması, çevresine etkin ve olumlu bir biçimde uyum sağlaması için gerekli olan temel davranışları kazanmasını sağlayan ilk ders olarak tanımlanmaktadır (akt: Akınoğlu, 2002: 2).

Çocukların hem kendilerini hem de içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımaları için tasarlanan bu ders, 1924, 1936, 1948, 1968 ve 1998 ilköğretim programlarında yer almıştır. 2005 yılı programında da aynı adla yer almaktadır (MEB, 2005). Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam”, “Dün, Bugün, Yarın” adlı temalar yer almaktadır. 2005 yılı programı diğer programlardan farklı olarak öğrenci merkezli etkinlik temelli yapılandırmacı bir anlayış ile düzenlenmiştir. Yeni anlayışa göre hazırlanan Hayat Bilgisi dersi programının vizyonu, Hayat Bilgisi dersine ayrılan zamanın büyük bir bölümünde öğrencilerin kendi girişimleriyle gerçekleştirecekleri ve öğretmenlerin öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine sadece ve sadece yol göstereceği etkinlikler aracılığıyla,

- Öğrenmekten keyif alan,
- Kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık,
- Kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren,
- Gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip,
- Değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek,
- Mutlu bireyler yetiştirmektir.

Hayat Bilgisi dersinin vizyonu ve amaçları öğrencilere yaşamla ilgili birçok beceriyi kazandırmaya uygundur. Dersin hedef kitlesi olan “somut işlemler dönemi yaş grubu (6-14), anlatma, araştırma, soru sorma ve yaratıcı düşünce gibi eğilimlerinin oldukça fazla

olması iletişime daha yatkın olmaları ve hızlı sosyalleşme potansiyelleri girişimcilik becerisi gelişiminde önemli bir uygulama zeminin göstergesidir” (Baysal, 2006: 15). Öğrencilerin bu hazır bulunuşluğu öğretmenler tarafından etkili bir şekilde işlenirse girişimcilik özellikleri öğrencilerde gelişebilir. Hayat Bilgisi dersinde girişimciliği destekleyen kazanımlar ve öğretim strateji, yöntem ve teknikleri bulunmaktadır. Bu uygulama araçları şöyle sıralanabilir;

- Buluş yolu ile öğretim stratejisi
- Araştırma ve inceleme yoluyla öğretim stratejisi
- İşbirliğine dayalı öğrenme
- Proje
- Problem çözme
- Tartışma
- Drama
- Rol oynama
- Beyin fırtınası
- Altı şapkalı düşünme
- Eğitsel oyun
- Görüş geliştirme
- Kartopu
- Seminer
- Görüşme
- Komite görüşmesi
- Münazara
- Sıcak sandalye
- Hazineyi bul
- Akvaryum

Çocuğun kişiliğın gelişmesinde ve temel becerileri edinmesinde okul kadar önemli bir kurumda ailedir. Aile, eğitim sürecinin hem destekleyici bir ögesi hem de şekillendiricisidir. Bu bağlamda Girişimcilik sadece okulda öğretmenler tarafından değil aynı zamanda aile tarafından okul dışı ortamlarda da desteklenmelidir. Çocukların fikirlerini önemseme ve uygulama, çocuğun kendini ifade edeceği bir aile ortamı yaratma, onlara yeni fikirleri üretme cesareti verme ve destekleme, aile bütçesi ile ilgili sorumluluk verme, ünlü girişimci kişilerin biyografilerini konu alan filmler izletme ya da kitaplar okutma gibi etkinlikler girişimciliği destekleyici aile davranışları olarak gösterilebilir.

Hayat Bilgisi dersinde toplam 11 adet girişimcilik kazanımı bulunmaktadır. Ara disiplini bağlamında ise 12 kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımlar çizelge 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Hayat Bilgisi Dersi Tema, Ders Kazanımları, Girişimcilik Ara Disiplin Kazanımları

I.SINIF		
TEMA	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK ARA DSİPLİN KAZANIMLARI
Okul Heyecanım	A.1.14. Kulüp ve diğer grup çalışmalarında olumlu değerleri gözetir. A.1.15. Kulüp ve diğer grup çalışmalarında bir görevin tamamlanması için işbirliği yapar ve sorumluluğu paylaşır.	Grupla işbirliği yapar.
Benim Eşsiz Yuvam	B.1.13. Ailedeki yardımlaşmayı ve görev dağılımını araştırır, dayanışmaya günlük hayattan örnekler gösterir.	Dayanış”manın önemini kavrar.
	B.1.23. Evlerde kullanılan kaynakların hayatımızdaki yerini ve önemini fark eder.	Kaynakların verimli kullanılması ve bilinçli tüketilmesi gerektiğini kabul eder.
	B.1.24. Paranın değişim aracı olarak işlevini fark eder.	Parayı tarif eder.
	B.1.25. Aile bütçesi hazırlama çalışmalarına katılarak paranın sınırlı bir kaynak olduğunu fark eder.	Para biriktirmenin önemini tartışır. Paranın kullanım alanlarına yakın çevresinden örnekler verir
Dün, Bugün, Yarın	-	-
II. SINIF		
TEMA	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
Okul Heyecanım	A.2.13. Okulda, kendisinin ve arkadaşlarının güçlü yanlarını tanır.	Kişiler arasındaki farklılıkları tanır.
Benim Eşsiz Yuvam	B.2.12. Yakın çevresindeki kişilerin iş ve meslekleriyle ilgili gözlemler yaparak bu kişilerin hayatımızı kolaylaştırmak için neler yaptıklarını açıklar.	Çevredeki değişik meslekleri tanır.
	B.2.18. Ailesindeki yardımlaşmayı gözlemleyerek, aile içinde üstlenebileceği görevlerle ilgili yeni fikirler üretir. B.2.19. Aile içinde görev paylaşımına katılır, üzerine düşen görevi yapmaktan mutluluk duyar.	Aile üyeleri arasındaki bağlılığı birlikte çalışma yı, sorumluluğunu açıklar. Birlikte çalışmanın önemini kavrar.
	B.2.16. Aileyi ilgilendiren konularda karar alınırken görüş bildirir, bunun insan hak ve hürriyetleriyle ilişkisini kurar.	Karar verme modelini kullanır. Kararları dikkatlice vermenin önemini kavrar.

Çizelge 1'in Devamı

	B.2.28. İnsanların niçin tasarruf yaptıklarını araştırır ve yeterli para biriktirinceye kadar isteklerini erteler.	Kendisi için para biriktirir ve sahip olmak istediği bir şeyi tanımlar.
Dün, Bugün, Yarın		
III. SINIF		
TEMA	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
Okul Heyecanım	A.3.2. Öğrenciler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların doğal olduğunu kabul eder.	1. Kişiler arasındaki farklılıkları tanıır.
Benim Eşsiz Yuvam	-	-
Dün, Bugün, Yuvam	-	-

5.Kazanımların Değerlendirilmesi

Girişimciliğin doğuştan gelen özellikler bütünü olmadığı ve sonradan öğretilirliği öğretim süreçlerinin önemini ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda okullarda öğrencilere davranış kazandırmada öğretim programlarının, dolayısıyla kazanımların rolü önem kazanmaktadır.

Girişimcilik kazanımları incelendiğinde özellikle birinci sınıf kazanımlarının öğrenci düzeylerinin üzerinde olduğu öncelikle görülmektedir. Örneğin “Kulüp ve diğer grup çalışmalarında olumlu değerleri gözetir.” ve “ Kulüp ve diğer grup çalışmalarında bir görevin tamamlanması için işbirliği yapar ve sorumluluğu paylaşır.” Gibi kazanımlara öğrencilerin üst düzeyde erişmesi uzun zaman dilimi gerektirmektedir. 6-7 yaş grubu öğrencilerin yeni geldikleri okul ortamına uyum sağlaması ve sosyalleşmeleri, gerekli okul ve sınıf kuralları ve çevreyi tanımaları zaman almaktadır. Bu kazanımların etkinliklerinin gerçekleştirilme zamanı ortalama olarak kasım ayının ortalarına denk gelmesi, kulüp gibi yeni bir ortamın öğrenilmesi ve mevcut bilişsel yapı içine alınması için erken bir dönem olarak değerlendirilebilir.

II. sınıfta “Okul Heyecanım” adlı temada verilen “Okulda, kendisinin ve arkadaşlarının güçlü yanlarını tanıır. Kazanımı da aynı biçimde gerçekleşmesi zor olan kazanımlardan biridir. Güçlü yanların bilinmesi 7-8 yaş öğrenci grubu için zor olmakla birlikte arkadaşlarının güçlü yanlarını tanıması istenmektedir. Somut işlemler döneminde olan öğrencileri için zorlanacakları bir kazanım özelliğidir.

Ailedeki yardımlaşmayı ve görev dağılımını araştırır, dayanışmaya günlük hayattan örnekler gösterir. Aile içinde kimin kime, nasıl yardım ettiğini gözlemleyerek, aile içinde üstlenebileceği görevlerle ilgili yeni fikirler üretir. Aile içinde görev paylaşımına katılır, üzerine düşen görevi yapmaktan mutluluk duyar. gibi kazanımlar aile desteği ile kazandırılacak özellikler taşımaktadır. Yenilenen son ilköğretim programlarında aile öğretim sürecinin şekillendirici konumundadır. Bu yüzden bu kazanımların etkili gerçekleşmesi için bu kazanımlarda çocuğun günlük hayattan örnekler verebilmesi için bu yaşantılarla karşılaşması gerekmektedir. Günümüz koşullarında sosyo-kültürel anlamda

gelişimini tamamlayamayan bölgelerde aile içinde bir dayanışmanın söz etmek mümkün değildir. Dolayısıyla çocuk gerekli örnekleri veremeyecektir. Dolayısıyla bu kazanımın çocuğun yaşadığı toplumsal çevreye uygun olarak düzenlenmesinde, etkinliklerin önce “olan”ı daha sonra “olması gereken”i irdelemesinin daha yararlı olacağı düşünülmektedir. “Aileyi ilgilendiren konularda karar alınırken görüş bildirir, bunun insan hak ve hürriyetleriyle ilişkisini kurar”. “Karar verme modelini kullanır.” Kazanımlar aynı şekilde aile özellikleri ile bağlantılıdır. Karar verme modeli kurma gibi zor bir sürecin öğrencilerde gerçekleşmesi zordur.

Çocuğun paranın işlevini fark etmesi, aile bütçesini hazırlama çalışmalarına katılması kazanımları sadece okulda yapılacak etkinliklerle kazandırılacak kazanımlar değildir. Bu kazanımın etkin bir şekilde kazanılması için önce aile eğitimi gerekmektedir “Paranın bir değişim aracı olarak işlevini fark eder” kazanımı daha uygulanabilir bir kazanımdır. Ancak “Aile bütçesi hazırlama çalışmalarına katılarak paranın sınırlı bir kaynak olduğunu fark eder.” kazanımının aile katılımı gerektirdiği için uygulanabilirlik oranı düşüktür. Bu kazanımda; çocuğu aile bütçesi hazırlama çalışmalarına katmak yerine drama yöntemiyle aile bütçesinin nasıl hazırlandığını ve paranın sınırlı bir kaynak olduğunu kavratmanın bu yaş grubu için yeterli olduğu düşünülmektedir.

“Okulda, kendisinin ve arkadaşlarının güçlü yanlarını tanıyarak kazanımı öğrenciler tarafından yanlış anlaşılırsa kazanım farklı yorumlarda kullanılabilir. Örneğin öğrenci, arkadaşlarının ve kendinin güçlü yanı olarak sadece fiziki kuvveti algılayabilir. Öğrenci izlediği bir film ya da programdan etkilenerek gruplar oluşturmaya ve teneffüslerde birbirlerini darp edebilirler. Öğretmen bu kazanımı kazandırırken iyi kurgulanmış bir örnek olay sunarak her kişinin birbirinden üstün olmadığını aktararak her kişinin güçlü bir yanının olduğunu vurgulayabilir.

“Öğrenciler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların doğal olduğunu kabul eder”. Bu kazanımda öğrenciler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların doğal olduğunu kabul eder. Öğrenciler bu dönemde birbirlerini daha da yakından tanırlar. Öğrenciler artık üç yıldır beraberdirler ve yavaş yavaş samimi arkadaşlıklar kurulmaya başlanır. Bu sayede arkadaşları arasındaki benzerliklerini ve farklılıklarını görür ve ifade edebilir. Girişimcilik kazanımı da öğrenci tarafından rahatlıkla kazanılmaktadır. Hatta öğrenci bu kazanımı kullanarak anneler, babalar ve diğer yerlerde yaşayan çocukları gördükleri andan itibaren kişiler ve yerler arasındaki farklılıkları da açıklayabilmektedir.

Kazanımların analizi ile birlikte temel bir eleştiri, kazanımların öğrencilerin seviyesinin üzerinde olduğudur. Ayrıca bu sonuç ilköğretim öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda da görülmektedir.

6. SONUÇ

Girişimcilik, bir bireyin ya da bireylerin oluşturdukları ortaklıkların mal ve hizmetlerin üretilmesi ya da dağıtılmasını kapsayan, kar amaçlı bir iş ünitesinin kurulması, sürdürülmesi ve büyütülmesi sorumluluğunu almalarına yönelik bir faaliyettir. Girişimci ise, üretim faktörlerini bir araya getirerek ekonomik mal ve hizmet üretimi için gerekli girişimi başlatan, ayrıca üretim için gerekli ekonomik kaynakları ve üretimin değerlendirileceği pazarları bulan birey olarak tanımlanabilir (Ufuk ve Özgen, 2000: 68).

Baysal ve Özkul’un eğitim ve girişimcilik üzerine yaptıkları bir araştırma sonucu şöyledir (2009:126);

“AB Komisyonu tarafından hazırlanan bir raporda ilköğretimde, ilk adımda, girişimcilik tavırlarını geliştirmeye yardımcı olacak ruh ve yaratıcılık gibi niteliklerin geliştirilmesi gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. (Commission Report, 2006-33: 6) Girişimciliğe özendirme ve girişimcilik kültürü yaratma noktasında girişimci-girişimcilik ile girişimci özelliklerini içeren kelimelerin basılı dokümanlarda yeralma yoğunluğunun birinci sınıftan beşinci sınıfa doğru artarak devam etmesi, örneklerin artırılması; yazılı dokümanlarda yer verilen konuların uygulamalar ve canlı örneklerle desteklenmesi gerekmektedir.”

Girişimcilik farklılıkları hissetmek ve tasarımılamak süreçleri ile gelişir ki bu beceriler sadece doğuştan ya da çevre etkisiyle gelişmez eğitimin, okulun, öğretmenlerin de destekleyici etkileri ile gerçekleşir. Bu yüzden özellikle programlardaki kazanımların öğrenci düzeyine uygun oluşturulması öğretmenlerin girişimciliği destekleyici öğrenme-öğretme ortamları hazırlaması, ailelerin de bu süreçlerin tamamlayıcısı olması gerekmektedir.

Reketin üst düzeyde yaşandığı günümüzde pasif ve tüketen toplumların sürekli gerilediği girişimci kültürün hakim olduğu toplumların dünyanın seyrine yön verdiği bilinmektedir. Bu yüzden girişimci bireylerin yetiştirilmesi diğer dönemlerden daha fazla önem kazanmaktadır.

7. KAYNAKLAR

- Akşit, Gülhan (2003) Farklı Kültürlerde Girişimcilik Niyeti ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akınoğlu, O. (2002) “*Hayat Bilgisi Öğretimi*” *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (ed:Cemil Öztürk), Ankara: **PegemA** Yayıncılık.
- Arslantaş, C.C. (2001) Girişimcilikte Yaratıcılık ve Yenilik, İ.Ü. **İşletme Fakültesi İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi**, Yıl 12 (38).
- Aytaç ,Ömer, Süleyman İlhan (2007) Girişimcilik Ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif, **Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, S.18.
- Baysal, Hatice, Ahmet Sait Özkul (2009), Türkiye’de Girişimcilik Eğitiminde İlköğretimin Rolü Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi, **1. Uluslararası Davraz Kongresi**, 4-27 Eylül 2009, Isparta.
- Çetindamar, D. (2002). **Türkiye’de Girişimcilik**, İstanbul: TÜSİAD, Lebib Yalkın Yayınları.
- Çilenti K. (1988). **Özel Öğretim Yöntemleri**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gözek, S. (2003) Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri Ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gülhan, A. (2003) Farklı Kültürlerde Girişimcilik Niyeti ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ertürk,S., (1995) **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Meteksan Yayıncılık.

- Karabağ, G. ve Sezgin, İ. (2009) *Hayat Bilgisi Dersi İlköğretim Programlarının Tanıtımı, İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* (ed:Selahiddin Öğülmüş), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- MEB (2005). *İlköğretim 1., 2. ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Taslak Programı ve Öğretmen Kılavuzu*, Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2009) *Hayat Bilgisi Programı*, Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Nurdan B. (2002) *Hayat Bilgisi: Toplumsal ve Doğal Yaşama Bütüncül Bir Bakış*, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (ed:Cemil Öztürk), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Russel, R. D. (1997). The Impact Of National Culture On The Emergence Of Entrepreneurship, *Paper Presented At Usasbe Conferance*, San Francisco, California.
- Sönmez, V. (1999). *Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*, İstanbul: MEB yayınları.
- Smilor, W. R. ve Sexton, D, J. (1996) *Leadership and Entrepreneurship: Personal And Organizational Development İn Entrepreneurship Ventures*, London: Qorum Books.
- Titiz, T. (1994) *Girişimcilik*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
- Ufuk, H., ve Özgen, Ö. (2000). *Kadın Girişimcilerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Profili (Ankara Örneği)*, Ankara: Mavi Ofset.
- Varış, F., (1988). *Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler*, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 4.baskı.